

**MALAYSIA
DEWAN RAKYAT**

LAPORAN PROSIDING

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS MENGENAI
PROJEK LYNAS ADVANCED MATERIALS PLANT**

DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 2

PADA HARI RABU, 18 APRIL 2012

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
MENGENAI PROJEK LYNAS ADVANCED MATERIALS PLANT (LAMP)
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA II, PARLIMEN MALAYSIA**

RABU, 18 APRIL 2012

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir:

YB. Dato' Seri Mohamed Khaled bin Nordin
[*Menteri Pengajian Tinggi*] - *Pengerusi*

YB. Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]

YB. Tuan Teng Boon Soon [Tebrau]

YB. Puan Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]

YB. Tuan Liang Teck Meng [Simpang Renggam]

YB. Dato' Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]

YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah - *Setiausaha*

URUS SETIA

Encik Che Seman bin Pa Chik [Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)]

Encik Amisyahrizan bin Amir Khan [Ketua Penolong Setiausaha (Perundangan dan Prosiding)]

Encik Mohd Ikram bin Seri @ Rahimi [Penolong Setiausaha Kanan (Perundangan dan Prosiding)]

Encik Wan Kamarul Ariffin bin Wan Ibrahim [Penolong Setiausaha I (Perundangan dan Prosiding)]

Encik Zulfazly bin Mohammad [Penolong Setiausaha II (Perundangan dan Prosiding)]

HADIR BERSAMA

Parlimen Malaysia

Encik Noor Rosidi bin Abdul Latif [Penasihat Undang-undang]

Kementerian Pengajian Tinggi (KPT)

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz [Timbalan Naib Canselor (Akademik dan Antarabangsa, Universiti Malaysia Pahang)]

Encik Mohamad Onn bin Abd. Aziz [Penasihat Undang-undang]

Encik Raja Adnan bin Raja Ibrahim [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Perancangan dan Penyelidikan)]

Encik Suheimi bin Mahbar [Setiausaha Bahagian (Perancangan dan Penyelidikan)]

Encik Syed Zahiruddin bin Wan Alshagaf [Penolong Setiausaha (Bahagian Perancangan dan Penyelidikan)]

Cik Khairunnisa binti Shariff [Pegawai Tadbir (Bahagian Perancangan dan Penyelidikan)]

Encik Ahmad Rizal bin Adnan [Pegawai Khas Yang Berhormat Menteri]

Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar

YBhg. Datin Paduka Che Asmah binti Ibrahim [Pengarah (Bahagian Bahan Berbahaya Jabatan)]

Dr. Che Kodir Baharum [Setiausaha Bahagian (Pengurusan Alam Sekitar dan Perubahan Iklim)]

Puan Norlin binti Jaafar [Pengarah Penilaian (Jabatan Alam Sekitar)]

Puan Norhayati binti Mohamad Yusof [Ketua Penolong Pengarah (Jabatan Alam Sekitar)]

Puan Nur Syuhaida Mohd Shamsudin [Penolong Pengarah (Jabatan Alam Sekitar)]

(samb/-)

HADIR BERSAMA *(samb/-)***Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi [MOSTI]**

YM Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan [Ketua Pengarah,
Lembaga Pelesenan dan Tenaga Atom]

Dr. Noorhasnah binti Mohamed Khairullah [Pegawai Khas (Lembaga Pelesenan Tenaga Atom)]

Puan Nazuha binti Mohd Jai [Penasihat Undang-undang (Lembaga Pelesenan Tenaga Atom)]

Encik Abang Othman bin Abang Yusof [Timbalan Setiausaha Bahagian Industri]

Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI)

YBhg. Dato' Abd. Majid bin Kutiran [Pengarah Kanan (Bahagian Dasar Sektor
dan Hal Ehwal Pelaburan)]

Cik Mastura binti Ahmad Mustafa [Pengarah (Bahagian Dasar Sektor dan Hal Ehwal Pelaburan,
Seksyen Dasar Sektor II)]

Cik Nurshahirah binti Mohd Hadzir [Penolong Pengarah (Bahagian Dasar Sektor II)]

Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan

Puan Habsatullaili binti Hj. Ishak [Penolong Pengarah (Bahagian Penyelidikan
dan Perundangan Teknikal) Jabatan Kerajaan Tempatan]

Kementerian Kewangan Malaysia

Puan Ida Haizura binti Ibrahim [Ketua Penolong Setiausaha (Belanjawan)]

LAPORAN PROSIDING**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
MENGENAI PROJEK LYNAS ADVANCED MATERIALS PLANT (LAMP)****Bilik Mesyuarat Jawatankuasa II, Parlimen Malaysia****RABU, 18 April 2012****Mesyuarat dimulakan pada pukul 3.02 petang.**

[Yang Berhormat Dato' Seri Mohamed Khaled bin Nordin
mempengerusikan Mesyuarat]

Tuan Pengerusi: *Assalaamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Selamat petang dan salam 1Malaysia. Ahli-ahli Yang Berhormat, Setiausaha Dewan Rakyat, tuan-tuan yang turut hadir. Pertamanya saya mengucapkan berbanyak terima kasih kerana kita dapat hadir dalam Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Khas Projek *Lynas Advanced Material Plant*. Mesyuarat yang pertama kita adakan pada hari ini.

Sebagai mana yang kita maklumkan dan sebagai mana yang kita telah ketahui Jawatankuasa Pilihan Khas ini merupakan satu jawatankuasa yang telah diputuskan oleh Parlimen dan pembentukan jawatankuasa itu juga telah diluluskan dengan Ahli-ahli Jawatankuasa sebagai mana berikut:

- (i) Yang Berhormat Dato' Abd. Rahman Dahlan, Ahli bagi kawasan Kota Belud;
- (ii) Yang Berhormat Tuan Teng Boon Soon, Ahli bagi kawasan Tebrau;
- (iii) Yang Berhormat Tuan Liang Teck Meng, Ahli bagi kawasan Simpang Renggam;
- (iv) Yang Berhormat Puan Hajah Nancy Shukri, Ahli bagi kawasan Batang Sadong; dan
- (v) Yang Berhormat Dato' Zulkifli bin Noordin, Ahli bagi kawasan Kulim Bandar Baharu.

Kita tidak mempunyai tiga orang wakil daripada pihak pembangkang kerana mereka tidak memberi kerjasama kepada penubuhan Jawatankuasa ini. Yang Berbahagia Datuk Roosme binti Hamzah adalah Setiausaha yang merupakan Setiausaha Dewan Rakyat adalah jua menjadi Setiausaha Jawatankuasa Pilihan Khas kita pada hari ini. Pada masa yang sama dalam Jawatankuasa ini saya juga melibatkan pegawai-pegawai saya daripada Kementerian Pengajian Tinggi untuk membantu sekretariat.

Saya ingin mengalu-alukan kehadiran dan mengucapkan tahniah kepada semua Ahli-ahli Yang Berhormat Jawatankuasa Pilihan Khas yang telah dilantik dan dapat hadir pada hari ini dan ini merupakan mesyuarat kita yang pertama.

Sama ada ianya sesuatu yang baik bermanfaat ataupun tidak terserahlah kerana kita untuk tahu kita sekarang semua sibuk dengan tanggungjawab di kawasan masing-masing. Manakala pada masa yang sama kita dibebankan, ditugaskan untuk melihat kepada perkara ini dan kita berharap peranan kita menjayakan jawatankuasa ini akan dapat menyumbang sesuatu kepada isu dan kemelut yang dihadapi dalam soal Lynas ini.

Tujuan kita panggil mesyuarat hari ini adalah selaras dengan usul yang telah dikemukakan oleh Menteri di Jabatan Perdana Menteri bagi menubuhkan Jawatankuasa Pilihan Khas Projek Lynas Advanced Material Plant di bawah Peraturan Mesyuarat 81(1) dan telah diluluskan oleh Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat pada hari Selasa, 20 Mac 2012. Menurut Peraturan Mesyuarat 76(2), Jawatankuasa Pemilih telah mengeluarkan penyata bagi melantik Ahli-ahli Jawatankuasa Pilihan Khas ini dan penyata tersebut telah dibentangkan dalam Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat pada 22 Mac 2012. Tarikh tamat tempoh Jawatankuasa ini adalah pada hari Selasa 19 Jun 2012. Cukup tiga bulan. Dijangkakan pada tarikh tersebut Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat sedang bersidang membahaskan rang undang-undang dalam Mesyuarat Kedua Penggal Kelima Parlimen Kedua Belas. Dijangkakan.

Melalui usul tersebut jawatankuasa telah diberi tanggungjawab untuk meneliti isu-isu yang menjadi perhatian awam serta standard keselamatan projek Lynas ini. Jawatankuasa dikehendaki menyiapkan dan membentangkan satu penyata jawatankuasa yang mengandungi syor-syor yang dibuat jawatankuasa kepada Dewan Rakyat. Tempoh masa pelantikan Jawatankuasa kita ini adalah selama tiga bulan iaitu dari bulan Mac 2012 hingga Jun 2012 dan ia boleh dilanjutkan sekiranya diluluskan oleh Dewan Rakyat. Kita tidak dapat hendak bermula awal kerana ada prosiding *judicial review* dan sebagainya. Akan tetapi keputusan mengenai *judicial review* itu telah pun ditetapkan, jadi atas sebab itulah baru hari ini baru kita dapat bermesyuarat bagi kita menjayakan Jawatankuasa ini.

Ahli-ahli Yang Berhormat Mesyuarat pada hari ini adalah merupakan pengenalan kepada semua berkenaan tugas yang telah diserahkan oleh Dewan Rakyat kepada kita. Untuk melaksanakan tugas yang diamanahkan itu, adalah dicadangkan supaya jawatankuasa ini memberikan tumpuan kepada hal-hal seperti berikut:

- (i) meneliti isu-isu keselamatan, kesihatan, dan alam sekitar berhubung dengan projek Lynas; dan
- (ii) meneliti proses dan pelaksanaan prosedur perlesenan dan kelulusan berdasarkan peruntukan undang-undang serta standard keselamatan yang berkuat kuasa.

Bagi melaksanakan tugas yang telah diserahkan, saya mencadangkan agensi yang terlibat secara langsung dalam projek Lynas untuk menjadi agensi teraju ataupun *lead agency* iaitu:

- (i) Kementerian Sains, Teknologi, dan Inovasi (MOSTI);

- (ii) Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar;
- (iii) Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri;
- (iv) Kementerian Kesihatan;
- (v) Kementerian Pengajian Tinggi;
- (vi) Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan; dan
- (vii) Kementerian Kewangan.

Di samping itu bagi mendapatkan maklum balas daripada pihak awam jawatankuasa akan mengadakan pendengaran awam ataupun *public hearing* serta menggunakan lain-lain saluran yang praktikal seperti e-mel dan juga laman web.

■1510

Pendekatan ini adalah seperti mana yang lazim digunakan oleh semua jawatankuasa pilihan khas sebelum daripada ini. Pada hari ini kita berharap mesyuarat kita dapat membincangkan isu-isu dan agenda yang dapat kita laksanakan sepanjang tempoh penubuhan jawatankuasa ini. Oleh yang demikian eloklah kita meneruskan mesyuarat ini dengan agenda yang seterusnya.

Datuk Roosme binti Hamzah [Setiausaha]: Tuan Pengerusi, boleh saya menjemput kementerian lain...

Tuan Pengerusi: *At this junction, do we want to discuss and elaborate on the term of reference first* ataupun kita terus menjemput, adakah kita bersetuju dengan *all the lead agency* tadi?

Datuk Roosme binti Hamzah: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] because in the last experience from our other special select committee with agencies TERAJU lah yang membantu jawatankuasa ini, because the field is quite wide* dengan ini kan, ia melibatkan beberapa agensi yang lain.

Puan Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes.

Puan Hajah Nancy Shukri: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya.

Tuan Pengerusi: Okey.

Datuk Roosme binti Hamzah: Kalau Tuan Pengerusi...

Tuan Pengerusi: Okey boleh jemput, panggil mereka. Kementerian Pengajian Tinggi memang sudah ada di dalam. So, kita dengan mereka bersama-sama dengan kita, kita boleh mula untuk mendapatkan input dan komen mengenai terma-terma rujukan supaya kita dapat melaksanakan tanggungjawab kita ini dengan sebaik mungkin. Terma rujukan seperti yang ada di....

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Belum, belum.

Tuan Pengerusi: Belum, belum *you discuss...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Kita ini..., ini *very-very...*

Tuan Pengerusi: Itu agenda ketiga.

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat ini...

Tuan Pengerusi: *Now we discuss first on our term* atau terma yang...

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang inilah.

Tuan Pengerusi: ...Dewan Rakyat bagi kita, kita tidak boleh lari dari itulah...

Datuk Roosme binti Hamzah: *That one simple based on*, Yang Berhormat tengok yang ini Yang Berhormat, yang ini *you have to read together with our Usul*, Usul itu di belakang Usul itu meneliti isu yang menjadi perhatian pihak awam serta standard keselamatan. Kalau Yang Berhormat tengok kita punya dekat belakang itu kan, ada *our Usul...*, itu yang Usul itu. *So the Usul itu is actually the term of reference*, kita hendak *elaborate further will be* yang dicadangkan inilah *because we have to bear in mind, our tempoh is just three months*.

Tuan Pengerusi: Tinggal berapa lagi?

Datuk Roosme binti Hamzah: *[Ketawa]* Kita kena *countdown* berapa bilangan hari yang ada...

[Wakil-wakil Kementerian dan agensi mengambil tempat]

3.17 ptg.

Tuan Pengerusi: Okey saya bagi pihak jawatankuasa mengalu-alukan kehadiran semua agensi-agensi yang dapat bersama untuk menyumbangkan kepada kejayaan Jawatankuasa Pilihan Khas Mengenai Projek Lynas Dewan Rakyat Parlimen Ke-12 pada hari ini. Agensi-agensi yang terlibat ialah Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi, Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar, Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Kementerian Kesihatan, Kementerian Pengajian Tinggi, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan serta Kementerian Kewangan.

Kita sekarang berada kepada perkara kedua dalam agenda kita iaitu kita akan membincangkan mengenai terma rujukan jawatankuasa dan kita berpendapat dalam kita hendak membincangkan terma ini adalah sesuai untuk kita menjemput agensi-agensi untuk bersama supaya mereka boleh membantu kita dalam soal hendak menetapkan terma rujukan itu.

Apa yang kita ada pada hari ini, terma rujukan yang kita dapati yang telah diputuskan oleh Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat pada 20 Mac 2012 yang lepas iaitu untuk meneliti isu-isu keselamatan, kesihatan dan alam sekitar berhubung dengan projek ini.

Dan yang keduanya meneliti proses dan pelaksanaan prosedur pelesenan dan juga kelulusan berdasarkan peruntukan undang-undang serta standard keselamatan yang berkuat kuasa. Ini adalah terma rujukan yang diberikan kepada kita.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, di dalam Usul itu, yang diputuskan *very specific to* isu-isu yang menjadi perhatian pihak awam serta standard keselamatan projek. *So further elaboration* ini yang dicadangkanlah iaitu yang pertama dan yang kedua, sekiranya Jawatankuasa bersetuju dan kita mengguna pakai kedua-dua *term of reference*.

Tuan Pengerusi: Jadi saya buka untuk perbincangan sama ada daripada Ahli-ahli Yang Berhormat ataupun wakil-wakil kementerian mengenai terma rujukan, sila. *Are we satisfied, is it adequate term of reference.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey Yang Berhormat, *because we have to read together with...*

Puan Hajah Nancy Shukri: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Teng Boon Soon [Tebrau]: Tuan Pengerusi, *are the term of references is fixed, is there any room for us to adjust the term of reference?*

Tuan Pengerusi: *That is why we discussing it now. What is it, so that we can discuss.*

Tuan Teng Boon Soon: *Ya, I feel that the whole scenario is like this because they have it, they have been very intensive campaign of fear among their rakyat and as what we observed, it is already successfully induce fear among their public concerning the Lynas plant and the radioactive effect as a result of operation of this plant and result planting temporary operation license like. Is it necessary for us also addressing the problem of this aspect which is the fear aspect which has been or which had been done by their certain party in since the campaign of Anti-Lynas began.*

Tuan Pengerusi: Kita kena persoalkan mengapa perlunya ada jawatankuasa khas ini, kalau kita lihat dari segi apa yang telah dibuat oleh kementerian-kementerian sebelum daripada ini, soal keselamatan, soal memanggil *expert* memang semuanya telah pun juga dibuat, *so they must be something beyond* apa yang telah dilalui itu, yang perlu mungkin juga kita beri perhatian supaya kita dapat melakukan nilai tambah kepada apa yang telah dibuat oleh kementerian terdahulu. Kita tahu bahawa analisis seperti kata Yang Berhormat Tebrau tadi, media soal berkisar mengenai isu ini adalah negatif.

■1520

Kita tahu persepsi masyarakat mengenai soal keselamatan dan juga mengenai projek ini adalah juga negatif dan sebagainya. Mungkin ini antara perkara yang perlu kita berikan perhatian. Kalau selama ini mungkin kementerian-kementerian yang terlibat hanya bercakap mengenai soal keselamatan dan sebagainya, kita tahu bahawa projek ini juga ada meliputi hal-hal yang berkaitan dengan ekonomi, teknologi, sosial sama ada wajar untuk kita melihat juga pada aspek-aspek itu ataupun tidak.

Puan Hajah Nancy Shukri: Tuan Pengerusi, *can I just find out because here memang ia very wide. But I think along the way, we need to get some expert opinions or perhaps maybe would like to go to the ground to see and then make comparison and to get some personel, or perhaps maybe you have to go personal experiences on seeing the actual operation of this. So I wondered if that would be covered under these two or perhaps maybe we want to add on to the sub of the terma rujukan. Because we have to put it in whether under one or two for that purpose. Thank you.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *can I just added from experience that macam Yang Berhormat sebut could be under pendekatan, how is the approach. Akan tetapi in terms of terms of references, this could covered, I do not know. But then, the approach that we are going to do, could it be in the form of lawatan, could be in the form of apa yang kita mungkin cadangkan daripada Jawatankuasa.*

Tuan Teng Boon Soon: *May I add some more because the had been clamoring for public consultation. Kalau kita baca dalam akhbar Cina, liputan Anti-Lynas Campaign begitu luas. Hampir setiap hari sehingga ia mengeluarkan advertisement full page of the previous case in Bukit Merah, that damaged done in Bukit Merah. So, tujuannya saya rasa sudah berjaya menanamkan perasaan takut di dalam hati rakyat. Jadi, kalau kita semata-mata menuju, memfokuskan isu-isu saintifik atau teknikal, mungkin kita akan mengabaikan implikasi sosial. Saya rasa impak sosial itu adalah begitu besar.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Tuan Pengerusi, soal Lynas ini sebenarnya telah banyak dibincangkan. Saya kira banyak, sudah banyak agensi kementerian, pihak-pihak yang berkenaan membuat banyak konsultasi. *Maybe not enough* seperti Yang Berhormat Tebrau cakap tadi. Akan tetapi *I think for the purpose of this meeting, if I may suggest, we do not reinvent the wheel. If we go down to the ground, basically we get the empirical data* atau lebih kurang sama sahaja *which have already been done by previous, the ministries and all that. Otherwise,* kalau tidak kita akan mengulangi proses itu.

Akan tetapi pada masa yang sama juga, Jawatankuasa ini mesti dilihat sebagai satu Jawatankuasa yang bukan memihak kepada kerajaan. *Otherwise, we will just be here as rubber-stamp. Therefore, I agree with* Yang Berhormat Tebrau, satu, kita perlu mendengar sekali lagi mungkin pendengaran awam. Itu yang paling penting tetapi *to alive public fears* ini yang *comparison of technologies* tahun 1970-an di Bukit Merah dengan yang ada di Gebeng sekarang ini, itu amat penting. *I think that is very important to once and followed answers some of this question.*

Kalau kita balik, *you know,* IAEA sudah buat semua itu, *we are repeating it. I do not know how far we can go* lah. Akan tetapi pada saya, saya rasa kita perlu – yang benda sudah dibuat, kita ambil sebagai *empirical data* dan kita hanya melihat pada perkara-perkara yang lebih besar. *Otherwise we will be...*

Tuan Teng Boon Soon: *Unanswered question.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Yes. The unanswered question.*

Dato' Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Pengerusi, saya hendak memberikan pandangan sedikit. Saya bersetuju dengan Yang Berhormat Kota Belud dengan Yang Berhormat Tebrau. Dari segi saintifik, daripada segi data, kita sudah ada jelas dah itu. Cuma masalahnya kes ini telah dipolitikkan sampai ke peringkat seperti kata Yang Berhormat Tebrau yang saya setuju, sudah menimbulkan satu ketakutan. Jadi saya fikir ia punya terma rujukan itu, *address* yang itu.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *The concern.*

Dato' Zulkifli bin Noordin: *The concern* itu. *Address* yang menjadi perhatian pihak awam dalam bentuk seperti kata Yang Berhormat Kota Belud, kita tidak mahu dilihat pula sebagai satu badan yang hendak membela kerajaan. Jadi, terma rujukan adalah untuk mengesahkan atau menafikan ancaman keselamatan itu untuk mengesahkan ketakutan itu betul atau tidak ataupun apa dia. Saya ingat kita perlu *go beyond that*. Kalau setakat data-data, saya ingat kementerian semua sudah ada dah benda itu. Sudah dibangkitkan dalam Parlimen banyak kali pun. Jadi, kalau terma rujukan kita di situ dengan memahami *backgroundnya*, ia adalah isu yang dipolitikkan dan pendekatan itu nanti, kita guna pendekatan untuk *solve problem* itu, menghilangkan ketakutan.

Seperti contoh kita boleh panggil mereka yang terlibat. Kita boleh panggil mereka yang ketakutan. Kita boleh panggil pakar nuklear yang ada sendiri dalam kalangan kita, Yang Berhormat Hulu Langat. Kita boleh panggil termasuk Yang Berhormat Kuantan, dengan data-data yang kita ada, kita tanya dia, apakah yang membuatkan dia membawa risalah ketakutan kepada rakyat ini, kalau betul. Kalau dia boleh *confirm*, *then* kita buatlah keputusan. Yang penting hendak mengesahkan atau menafikan ketakutan itu *real* ataupun persepsi sahaja. Jadi, terma *references* itu, saya rasa di situ yang lebih penting sebab Jawatankuasa ini dipilih, dilantik untuk tujuan itu. Itu pandangan yang saya boleh berikan setakat ini.

Tuan Liang Teck Meng [Simpang Renggam]: *I think* Tuan Pengerusi, saya bersetuju dengan dua orang Yang Berhormat. Jadi, kita punya *target*, saya rasa NGOs yang bantah habis-habisan ini. Kita hendak mendengar apakah alasan mereka sebab hendak membantah projek ini, itu yang penting. Jadi adakah kita hendak mendengar dahulu *public hearing* selepas itu baru kita hendak *look into* semua agensi, hendak mendengar penjelasan daripada agensi dahulu ataupun mana satu dahulu. Itu yang saya rasa patut kita bincangkan.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Tuan Pengerusi, yang Nombor 2 ini penting – “Meneliti Proses dan Pelaksanaan Prosedur Pelesenan Kelulusan” ini Berdasarkan Peruntukan Undang-undang. Salah satu perkara yang menjadi perdebatan hebat di luar sana ialah kewibawaan AELB.

Macam mana pun Yang Mulia Dato' Raja Abdul Aziz mengatakan ini kewibawaan kami...
[Disampuk] *Sorry Sir. I did not see you.* Macam mana Dato' Raja Abdul Aziz mengatakan bahawa

kewibawaan AELB dengan bermacam-macam saintifik, pendekatan, mereka mempertikaikan dapatan tersebut. *I think we need to address that because* kalau *you* tidak percaya kepada agensi penguatkuasaan *then the whole things* ini... Saya rasa kiranya *lets, you know for the benefits of the people, lets zoom into whether or not AELB* ini berwibawa atau tidak. Ia mempunyai kelayakan atau tidak untuk menentukan keselamatan dan juga kesihatan alam sekitar berhubung Projek LAMP ini. *I think that is also very important points which is already included here.*

Tuan Pengerusi: Okey. *Can we have response* daripada agensi, kalau ada. Kalau kita lihat pada terma rujukan, kita diminta untuk meneliti isu-isu keselamatan, kesihatan...

■1530

Datuk Roosme binti Hamzah: Dalam isu ini, dia *quite general*, dia hanya meneliti isu-isu yang menjadi perhatian pihak awam serta standard keselamatan.

So... [Disampuk] Di belakang itu Usul, hanya untuk makluman, *I have already set around together with the Ministry, we had a meeting last Friday.* Kita cuba menjurus kepada apa yang telah diputuskan dalam Dewan, tapi *we brainstorm among ministry* untuk memikirkan apakah ruang lingkup yang *achievable* dan dapat dilaksanakan *within this three month* dan juga apa skop yang difokuskan oleh Usul yang telah diputuskan, *so that was what* kita buatlah.

Tuan Pengerusi: *That why from the pre council that has been done.* Kita diminta untuk meneliti isu-isu yang mana *through the pre council* telah dipecahkan kepada soal keselamatan, kesihatan dan alam sekitar. Saya percaya, adalah tidak rugi kalau kita berjumpa sekali lagi dengan pihak-pihak yang mempunyai masalah. Saya ingat itu antara tujuan, jika tidak kalau kita hanya ambil daripada apa yang telah diputuskan dahulu, *people will not see the role* Jawatankuasa ini dan tidak akan dirasai kewujudannya.

Namun tapi dalam pemikiran kita, kita memang hendak meneliti apa sebenarnya masalah kebimbangan isu yang dibangkitkan oleh semua orang, *so we will have to identify who are these people, who are these NGO, and I think* kita kena panggil dan jumpa mereka. Daripada situ, *we have to...*, kita tengok dari segi jawapan kepada isu-isu yang dibangkitkan itu melalui kerjasama daripada *expertise* kita dan juga daripada agensi dan juga kementerian yang terdapat bersama kita pada hari ini untuk mereka berikan pandangan-pandangan mereka.

Kita tahu bahawa memang ada sebelum ini laporan yang dikemukakan oleh IAEA, kita telah jemput *International Review Mission* dan hasil daripada itu, mereka ada buat kalau tidak salah saya 10 cadangan. Mungkin kita hendak tahu daripada agensi, kementerian kita yang bertanggungjawab, apakah tindakan yang diambil untuk menyahut cadangan-cadangan yang dibuat mungkin oleh *International Atomic Energy Agency* dan sebagainya.

Ini kerana, dalam semua..., walaupun kita tahu ini adalah hasil daripada kajian yang dibuat, *actually* apa yang dibangkitkan itu hanya satu tindakan eksploitasi politik dan *perception, that nothing wrong* tetapi semua mungkin boleh terima hakikat walaupun undang-undang dan

peraturan kita *of worth than that* tetapi yang orang takut adalah kita punya budaya penguatkuasaan. Kita selalu lemah penguatkuasaan, *how do we address issue* penguatkuasaan? *Our law first class*, semua laporan cakap *the law is first class* tetapi *our enforcement*. Jadi ini antara yang mungkin perlu kita beri perhatian dan sebagainya.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *just for information* kepada Ahli-ahli Jawatankuasa, satu, selalunya apabila kita buat *public hearing*, *what happen is* memang kita hendak *whoever come to the public hearing*, sesiapa yang datang kita hendak mereka *able to hear and able to see what ever is happening* dalam kalau bilik kita itu kecilkan, macam kita buat hari itu, kalau bilik ini kecil, *the other room* ada *live TV*, *they can also hear what are the proposal*, apakah teguran daripada Pengerusi dan sebagainya *because this is like mini Parliament session*.

So, segala peraturan-peraturan Dewan itu masih berkuat kuasa, tidak boleh menggunakan perkataan-perkataan yang tidak bersesuaian dalam Parlimen *and those sort of thing*. *So most of the time*, apabila kita buat *the publicity there, is available*. *Whoever come then this is live*. *Live is the sense that everybody can see whatever is happening* di dalam bilik mesyuarat itu tetapi bukanlah *live streaming direct* kepada mana-mana. Katakanlah *we had here*, di bilik sebelah itu, *we have a big screen, they were be able to hear and even the press, they are able to come and listen and follow the all proceeding...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yes, we did for pilihan raya*. So macam di sini, kita ada Datuk Seri Dr. Maximus Johnity Ongkili *Chaired and the other room we have the big TV and all the press they stayed inside there*.

So whoever come yang mana kita belum jemput untuk memberikan pandangan, dia tunggu di bilik itu, tetapi kadang-kadang mereka marahlah, *they would like to be here, sometime the constraint is the room size, so we allowed them to be in the other room, then they can hear what is the suggestion by the other* persatuan, individu yang datang pada *public hearing* itu. *I also would like to have a guide as to how we want to address the public hearing of Lynas, because our previous way of pendekatan has always been very open in the sense that we have it a special* dalam *website* Parlimen, Jawatankuasa Pilihan Khas berkenaan dengan Pilihan Raya.

Di dalam itu segala macam kita akan letakkan, *even we had* macam poskad yang kita *give to members of Parliament for them to give people in their kawasan*, kita ada *various part of the country that we went to get information from individual and also* persatuan dan pertubuhan. Masa itu kita hendak *as much information*, so dalam jawatankuasa ini adakah *we want to have that sort of pendekatan* ataupun *merely we want to concentrate in Pahang* kepada pihak-pihak yang *interested party there* ataupun *NGO-NGO that has shown interest into this issue, that also we can decide from the Jawatankuasa because previously it was open floodgate, we got million-millions of email* yang datang, tetapi kita lebih mengambil kira apa yang telah disampaikan melalui

memorandum oleh pertubuhan dan institusi dan juga daripada individu yang datang dalam *public hearing*. Itu pendekatan yang lepas bagi Jawatankuasa SPR, itu Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Satunya, kita ni terhad dari segi waktu, tiga bulan, sekarang tinggal dua bulan. Kemudian *maybe weightage more to* Kuantan tetapi kita juga buka kepada semua pihak yang ada memberi perhatian kepada soal ini. Akan tetapi bukan maknanya kita hendak buat di merata negeri, kita hanya buat di Kuantan, dan di Kuala Lumpur. Berbeza dengan Jawatankuasa Pilihan Khas Pilihan Raya, yang ini kita buat di KL dan Kuantan dan apabila kita ada *public hearing* kita jemput mereka di dua tempat ini dan kita tidak buat tempat lain. Akan tetapi *we should not stop other people from coming and give their views*. Ini kerana kita tidak fikir semua orang pun akan – sebab ini *very technical innature*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Itu yang saya juga hendak *guide from this* Jawatankuasa *how we are...*

Tuan Pengerusi: Kementerian-kementerian, *do you think* kita punya *term of reference is adequate* atau hendak tambah?

■1540

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *usually we call it* kalau kita punya prosiding ini *is very much in camera* lah. Kita sahaja Jawatankuasa untuk Tuan Pengerusi dapatkan input untuk bagi *Members enlighten on the issues*. Akan tetapi bila *public hearing then it is open*. *Open public* yang bagi input. *Ministry not voice anything* lah...

Seorang Ahli: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Roosme binti Hamzah: *Sorry. They can attend but it is not proper for them to be responding in public*. Maksudnya begini. Apabila kita buat *public hearing, we would have it* melalui *recording*. Kita akan ada laporan prosiding dan kita seharusnya ada perkara-perkara yang jabatan-jabatan itu akan sebagai agensi teraju mengambil perhatian terhadap apa-apa perkara yang dibangkitkan. Kemudian, kita minta pula kementerian yang berkaitan beri *feedback* tentang apakah perkara-perkara yang telah dibangkitkan supaya kita tahu dari segi maklum balas daripada pihak kementerian ataupun agensi yang berkaitan terhadap perkara-perkara yang dibangkitkan.

Itu pendekatan yang lepas apabila kita buat *public hearing. All these issues* disenaraikan dan ada pula satu ruang dalam laporan kita yang ada maklum balas dari kementerian. *So, at that juncture*, pihak kementerian yang hadir bersama-sama dengan kita macam ini, kita akan minta untuk memberi *input* tetapi *those information will be used for* Jawatankuasa bukan *the public* untuk mengetahui sama. *Most of the time*.

So macam *as we mentioned that one*, macam kalau kita *approved* dalam cadangan kita, dalam kita punya jadual tugas itu, adalah kita hendak satu *session* dengan pihak-pihak yang berkaitan yang mungkin dapat *enlighten Members on the current situation so on, it is not public*lah. *It's within camera* dalam mesyuarat kita.

Tuan Pengerusi: Kita *continue with this. Unless there will be others circumstances* nanti in the meeting you all can advise us. Ramai lawyers sini bukan?

Datuk Roosme Hamzah: Ramai. Kita panggil semua *lawyer* kementerian... [Ketawa]

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Yang membuat *law* ramai?

Datuk Roosme Hamzah: *Law?* Ramai... [Ketawa]

Tuan Pengerusi: *So okay that how we are going to approach the terms of reference. So,* bagi melaksanakan itu, memang kita kena buat pertemuan dan perjumpaan. Hanya tadi yang Dato' Raja Abdul Aziz sebut kalau katakanlah *it is an open* masa *public hearing* perkara-perkara yang mungkin menjejaskan - itu sahaja *because we know that this is judicial review and all those things.* Itu sahaja, macam mana kita hendak *balance that thing?*

Encik Mohamad Onn bin Abd. Aziz: Tuan Pengerusi. Kalau *course work* dibangkitkan dalam mana-mana *public hearing* itu nanti, so kami akan *advise* Jawatankuasa itu berhenti daripada meneruskan ataupun *don't respond to the question* sebab benda itu pending. *Then we can stop. We concentrate on the issues.*

Tuan Teng Boon Soon: *You advise us?*

Encik Mohamad Onn bin Abd. Aziz: *Yes we can advise, insya-Allah.*

Tuan Pengerusi: Dalam kita bergerak, kita perlu ambil tadi Yang Berhormat Kota Belud ada sebut, *we have to be seen to be fair and not siding anybody.* Pada masa yang sama kita perlu gunakan ini untuk kita menjelaskan supaya kita dapat membetulkan pandangan masyarakat terhadap soal Lynas. Kalau kita buat secara senyap, diam kita tidak akan dapat ubah *perception* itu. *We are going to call as many experts as possible for them to tell us what actually this project all about is.* Akan tetapi kalau kita tidak gunakan pendekatan untuk terangkan, *we were never educate the public.*

So itu sebabnya dalam kita mengadakan, menggerakkan Jawatankuasa dan apa sahaja pelaksanaannya ada *indirect objective is to educate the public* supaya kita dapat pecahkan *that perception. What is the truth, what is the real fact about this issue?* Mengapa rakyat ataupun mereka percaya persepsi? Mengapa mereka tak nak percaya kepada kebenaran? *What is it we are to. So* mungkin yang itu kita tidak boleh lari. Kalau tidak sama jugalah *because all the ministry sudah...* Profesor Badrul? Profesor Badrul daripada Universiti Malaysia Pahang dia akan membantu kita dalam Jawatankuasa kita.

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz [Timbalan Naib Canselor (Akademik dan Antarabangsa) Universiti Malaysia Pahang]: Saya rasa saya bersetuju dengan pendapat tadi yang kita kena *regulator* itu kena buat *I think* walaupun PSC sedang berjalan. Akan tetapi saya rasa usaha-usaha sedang dibuat sebenarnya, contohnya semalam sudah dua hari kami bengkel di Akademi Sains Malaysia melihat kepada peranan *rare earth* untuk dimasukkan ke dalam silibus universiti - yang akan dijalankan.

In fact beberapa siri penerangan kepada masyarakat di Kuantan pun sedang dibuat dan akan dibuat. *So whatever happens* dalam PSC pun saya rasa kita kena teruskan juga. *In fact* masa saya terbabit dalam Bukit Merah dahulu pun saya rasa isu ini isu yang telah banyak dipolitikkan dan bukan berdasarkan kepada fakta yang telah diberi. Contohnya mungkin wakil Kementerian Kesihatan pun sahkan macam mana ada atau tidak penjelasan yang dibuat sama ada orang itu kena kanser, leukemia dan sebagainya itu ialah berdasarkan kepada kajian-kajian yang telah dibuat. Jadi perkara-perkara ini perlu kita terangkan apa perbezaan antara Lynas isu dengan Bukit Merah.

Akan tetapi saya rasa kena pergi lebih jauh lagi. Kita lihat apa *why the rare earth become the strategic because* satu *issue*. *It is not only about* Lynas walaupun PSC ini untuk Lynas tetapi saya rasa kita kena *go beyond that* supaya masyarakat faham tentang perkara kebenaran ini. Kalau tidak saya kita akan sentiasa berdepan. Saya rasa IAEA punya *report* itu pun *is already* kalau kita baca betul-betul sudah mencukupi sebenarnya. Apa yang disebut 10 *recommendation* pun ialah penambahbaikan saya rasa. Dia bukan dikatakan perlu di *conclusion-* telah memenuhi *there none complaints* dan mereka telah memberikan pujian kepada EALB dan juga Lynas atas usaha-usaha yang telah diambil.

Tuan Pengerusi: Okey. So saya...

Puan Hajah Nancy Shukri: Tuan Pengerusi. *Since* kita dengar profesor tadi katakan *they have session with the community* bukan. *I wonder if we can find out or maybe you can give us* macam *summary of what have going on*. Ada dialog tidak dengan orang atau *the community*? *So that can be part of our appendix* dalam kita punya *report* nanti. *We don't have to go through what they have done, so this will be part of our report*.

■1600

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Contohnya antara yang akan dibuat oleh Akademi Sains Malaysia pada 7 Mei ini ada simposium antarabangsa *rare earth*, di mana pakar-pakar *rare earth* seluruh dunia akan datang, lebih kurang kita menjemput lima atau enam orang termasuk pakar daripada Jerman mengenai sisa radioaktif daripada nuklear. Jadi itu pun kita akan gunakan sebagai apa yang dikatakan untuk kita maklumkan kepada orang ramai malah pada sesi petang itu nanti panel *discussion* pun dijemput juga, Yang Berhormat Kuantan dan *all those* Anti-Lynas untuk duduk bersama-sama dengan panel itu dan untuk berhujah.

Ini untuk menyampaikan hujah mereka. Saya rasa sebahagian itu boleh kita gunakan untuk kita masukkan dalam *the collection of all this info*.

Tuan Pengerusi: *We take note of that. Because this actually what we are doing at the higher education sector. We are educating the public* melalui cara kita. *We are getting the student, we doing public lectures and the kind of thing*. Itu kita teruskanlah, *the another aspect*.

Jadi *we go back to our term of reference*, terma rujukan. Meneliti isu-isu yang menjadi perhatian pihak awam kita pecahkan kepada dua, satu isu keselamatan, kesihatan dan alam sekitar yang ini dibangkitkan oleh semua pihak *public* dan kedua meneliti proses dan pelaksanaan prosedur, *this is all about government department. Maybe we should divide into two subcommittee* supaya kita dapat bergerak secara serentak. *One will look into government* punya ini, kalau tidak kita, macam kita buat untuk pilihan raya, kita pecahkan lima, kan.

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya, tetapi Tuan Pengerusi, *initially* sebelum sebarang jawatankuasa itu dibentuk *to enlighten all the Members* dari segi *the actual situation*, tentang *all the act* yang terlibat dalam itu, itu kita terus ada *session of meeting first before* diagih-agihkan kepada setiap ahli *because all Members should have the same knowledge of the project*. Kemudian *then only we come* kalau kita hendak *propose, if necessary*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Tuan Pengerusi, saya bersetuju. Kalau kita lihat dari segi jadual ini mungkin sampai ke tahap sesi pendengaran awam, kita masih lagi bergerak sebagai satu kumpulan tetapi selepas itu persediaan laporan Jawatankuasa itu mungkin kita boleh pecahkan antara cadangan Tuan Pengerusi tadi pada tahap 4, 5 Jun itu.

Datuk Roosme binti Hamzah: *That was how the previous* Jawatankuasa berurusan macam itulah, *initial stages everybody same knowledge*, semua input *all the law is within our hands, we know the actual position of how SPR works etc., had public hearing, do engagement*, dapat *feedback from ministry then* barulah *stream down* kepada *the actual issues* dan perkara yang mungkin akan menjadi syor barulah kita mengagihkan, *if necessary*. Kalau ada hendak jawatankuasa itu kalau tidak, *can work as one* jawatankuasa.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Namun mungkin apa, minta maaf... Mungkin ada lah juga kebajikannya kalau diputuskan sekarang jawatankuasa kecil walaupun dia tidak bekerja dahulu *at least we know what our responsibility*. So kalau dalam lawatan tapak Lynas, mesyuarat kedua dan MITI, MOSTI *we know already, our frame of minds that this section is on the regulations* dan apa-apa ini. Mesyuarat-mesyuarat itu mungkin kita buat selepas itulah. Mungkin begitu.

Tuan Pengerusi: Ya. *The first meeting* ini hanya hendak menentukan tugas dan tanggungjawab apabila kita macam, *we take note of your* itu, tidak ada masalah untuk bergerak bagi tujuan *public hearing* dan semua-semua sekali terlibat. Akan tetapi *what we can do* dalam mesyuarat pertama ini ialah terus menentukan siapa yang bertanggungjawab dan bila ia bermula *when gets ready*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *I also like to highlight* apabila mana-mana pihak yang mungkin kita hendak jemput untuk memberikan sebarang pandangan tentang projek ini *and the whole Committee should be* lah.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I like to propose* kalau itulah Yang Berhormat Tebrau dia suka kepada yang nombor satu ini. Yang Berhormat Tebrau *I know he wants to go into that. I think*

is good also because this is very much also being play in Chinese paper and all that, so he can engage this one. I personally would like to be number two lah, not necessary chairman but as...

Tuan Pengerusi: *Is not many people here.*

Tuan Teng Boon Soon: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *No, no because then you will get you ambil daripada kementerian apa semua untuk membantu.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Saya hendak yang nombor dua – masuk dalam itulah.*

Beberapa Ahli: *[Berbincang tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *Okey that how kita..., we have agreed on the term of reference and kita pecah bila hendak bangunkan itu kemudian.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Just to get the confirmation Yang Berhormat Tebrau lead yang TOR isu-isu keselamatan, kesihatan ini semualah. Yang Berhormat join number two?*

Okey, Yang Berhormat Batang Sadong, Yang Berhormat Kota Belud nombor dua.

Yang Berhormat Simpang Renggam number one...

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Dia hendak nombor satu.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Tiga nombor satu, lawyer dengan Yang Berhormat Kota Belud nombor dua.*

So tiga orang di nombor satulah, okey senanglah sedikit berurusan.

Then I will do the penyelarasan - ministry mana yang sesuai untuk be in each sub-committee, actually all the Jawatankuasa Kecil, ahli-ahli agensi teraju ini terlibat sebenarnya khususnya kepada the whole process, kan?

Tuan Pengerusi: *Bila jumpa dengan public hearing ada yang akan bangkit mengenai radiation dan ada yang akan bangkit mengenai dia tidak berpuas hati dengan prosedur, so those itu lah...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Hanya sometimes the issue are overlapping jugalah.*

Tuan Pengerusi: *So that is why we agree bila public hearing, the whole Committee must be there. So anything on the second ini mengenai agenda kedua, terma rujukan...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *...Chairman, Yang Berhormat Tebrau lah.*

Tuan Pengerusi: *Yang first one itu Yang Berhormat Tebrau, second, okay. Now we go to the third one perbincangan mengenai persediaan dan perancangan perjalanan Jawatankuasa. Ini kita...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Minta rujuk kepada schedule.*

Puan Habsatullaili binti Haji Ishak [Penolong Pengarah (Bahagian Penyelidikan dan Perundangan Teknikal) Jabatan Kerajaan Tempatan, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan]: *Yang Berhormat Tuan Pengerusi boleh saya menyumbang sedikit dalam mesyuarat ini. Saya daripada Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan, ingin menyentuh tentang*

term of reference yang nombor dua itu – “Meneliti proses dan pelaksanaan prosedur”, di peringkat kementerian, kita mempunyai beberapa undang-undang yang digunapakai oleh PBT dan pihak PBT apabila mereka membuat pertimbangan ke atas permohonan daripada pihak syarikat ini bagi menyiapkan Kilang Lynas itu. Kalau saya bacakan tajuknya pun memang *very complicated*.

Saya hendak maklumkan juga, dari segi pertimbangan yang dibuat oleh satu OSA (*one-stop-centre*) di PBT yang mengandungi sekurang-kurangnya 11 jabatan-jabatan teknikal luaran, ini termasuklah NRE, IWK dan sebagainya yang akan melihat dari segi struktur pembinaan kilang itu sendiri. Jadi saya hendak minta penjelasan, sama ada kebanyakan daripada jabatan-jabatan teknikal ini ingin kita libatkan di dalam prosedur yang kita akan ambil kemudian ini?

Tuan Pengerusi: *I think* pertamanya *we don't want to leave any stone unturned* sebab kita tidak tahu kalau kita sudah lengkap semua, alih-alih sebab ini kita berhadapan dengan soal orang hendak mempolitikkan. *So might as well we prepare*. Tengok jugalah, kita tengok juga, mungkin soal-soal seperti lesen, mohon untuk Kilang Lynas ini mungkin tidak sesuai untuk *one-stop-centre* maknanya hendak cepat semua. *So all these* nanti terpulanglah kepada itu biar dia hendak tahu prosedur macam mana. Saya pun tidak tahu sama ada, adakah yang dibangkitkan oleh orang ramai dan sebagainya yang ada kaitan dengan *local authority*, *I don't know*. *Maybe once we start* mungkin kita – tidak tahulah sama ada, ada tidak mereka bangkitkan *role of the MPK...*, ada? Ada maknanya kenalah. *So I think* kita okey. *Whatever I think* yang kita itu *it may not be exhaustive, the chairman of the sub-committee may decide to call* lagi untuk mendapatkan keterangan lagi.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, saya boleh *advise* apabila *Committee* memanggil orang *it is* yang pengerusi yang ada *meeting* itulah yang kita *call*.

■1610

I would advice yang *sub-committee* itu *do not call people in the sense because only the main Committee* kita ada *recording Hansard* dan sebagainya. *It becomes part and partial of our deliberation. The sub-committees merely have already gathered information* tetapi *main Committee* apabila Dato' *Chairman, that is where the information gathering happens. That is where we have all the Hansards, all the proceedings properly recorded...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Kalau Jawatankuasa Kecil?

Datuk Roosme binti Hamzah: Jawatankuasa Kecil tidak. Jawatankuasa Kecil *merely deliberate into what have been given. That one* tetapi *the main Committee* dengan memanggil orang, kuasa memanggil itu ialah kuasa Pengerusi. *So, all the powers* yang ada dalam Peraturan Mesyuarat itu kepada Pengerusi, bukan boleh *delegated* kepada sub-sub.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Maknanya semua datang daripada Pengerusi.

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes.

Tuan Pengerusi: *You advices. You tell us who want to...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Akan tetapi *the things is that to me* Tuan Pengerusi, *back to differ*, segala yang hendak memanggil itu eloklah melalui Mesyuarat Jawatankuasa *proper, the big* mesyuarat. Hanya Jawatankuasa Kecil ini apabila kita sudah dapat memanggil semua orang, sudah mendapat *information for you to just...*

Seorang Ahli: *Digest.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yes. Digest and coming out with the proposal..., yes, within.* Bukan Jawatankuasa Kecil itu hendak memanggil orang-orang datang untuk memberikan keterangan, bukan.

Tuan Pengerusi: *Yes. That one...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yes. That's why I'm saying should not overstep* Pengerusi punya *function* lah.

Tuan Pengerusi: Tidak. Tadi kita pun memang sudah bersetuju pertemuan apa semua mesti *everybody*. Hanya maknanya mereka akan *come out with the proposal and report. If they feel that* ada yang tertinggal, *then they can recommend to the main Committee. That one agreed.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Very good point* Setiausaha Dewan Rakyat. Cuma kalau saya lihat di sini, jadual ini, kita hanya ada satu atau dua mesyuarat, mesyuarat yang ini. Ini yang pertama. Kedua, pembentangan MOSTI. Kemudian, persediaan laporanlah.

Datuk Roosme binti Hamzah: Dato' Seri, yang ini *just come out from out of nowhere. I said within the timeframe* itu, *we need to discuss further* lah. *This is my draft and I do not know frankly much about Lynas* punya isu *as yet* lah. *So, need to be advice accordingly and who else...*[Disampuk] Ya, boleh lagi Dato' Seri. Memang masih boleh - jadual.

Dato' Zulkifli bin Noordin: Pendengaran..., ada?

Datuk Roosme binti Hamzah: *That* terpulang. *This is as I said a very mere...* [Disampuk] Tidak. Semasa kita buat ini, kita hanya *very draft. It is just a jadual perancangan...* [Disampuk] *Yes, Of course.*

Tuan Pengerusi: Inilah yang kita hendak. Ini Agenda 3.

Datuk Roosme binti Hamzah: Ini tujuan kita. *Yes.* Terpulang kepada ahli-ahli dan terpulang kepada Jawatankuasa untuk menentukanlah apa yang kita hendak cadangkan.

Tuan Pengerusi: Okey. *The second meeting*, pertamanya kita perlu mendengar daripada semua kementerian yang terlibat dalam isu Lynas ini. Kita akan buat mesyuarat kedua dan saya ingat kita perlu mendapatkan pembentangan, mendengar pembentangan daripada semua kementerian dan agensi yang terlibat. *The four* kementerian: MOSTI, MITI, *Health Ministry* dan *environment...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Cukup setakat tiga ya, Tuan Pengerusi? Yang...

Tuan Pengerusi: Daripada mana?

Datuk Roosme binti Hamzah: NRE...

Tuan Pengerusi: MITI, MOSTI, *health...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Health. Just out of courtesy* macam Dato' Arpah sebutkan tadi. Kementerian KPKT *that will fall*, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT).

Tuan Pengerusi: Siapa lagi kementerian yang terlibat?

Datuk Roosme binti Hamzah: Lima kementerian lah *at the moment that I foresee* - MOSTI, MITI, NRE, MOHE, KPT.

Tuan Pengerusi: KPT tidak.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Sorry.* KPKT.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I wonder if you want to call the state of authority*lah. Pasal ini relevan sedikit.

Datuk Roosme binti Hamzah: Itu yang Dato' Arpah sebutkan tadi Yang Berhormat. Yang itu terpulang kepada kita, kita boleh menjemput KPKT, mereka yang menjaga *all these state authorities*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *They can act on behalf*lah.

Datuk Roosme binti Hamzah: Dato' Arpah *as you mentioned just now* lah dia punya - bukankah mereka *the one-stop-center* for keputusan itu.

Tuan Teng Boon Soon: Tuan Pengerusi, KPKT *I think many of the local authority under the State Exco, directly. Directly under the State Exco.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat, *right now we are talking merely on the Kuantan, the one that we are talking about now. So, that one...*

Tuan Pengerusi: *The expert. We need the expert.* Siapa kementerian lain yang bertanggungjawab soal lesen apa semua kalau macam ini, siapa?... *Do you know? It is enough these five ministries?* Ada lagi kementerian lain atau tidak yang terlibat atau agensi *because* ini kita hendak tahu proses?

Datuk Roosme binti Hamzah: MOSTI, MITI, NRE...

Tuan Pengerusi: *Asking the expert.* Siapa?... Itu cukup?... *[Disampuk]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya. *I mean some of the ministry has mentioned this to me last time,* bukan?

Tuan Pengerusi: *So, you got...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Maybe.* So, Kementerian Sumber Manusia, DOSH ya.

Tuan Pengerusi: So, kita...

Tuan Teng Boon Soon: Tuan Pengerusi, saya ada satu cadangan. *I think the sub-committee for* meneliti isu-isu keselamatan kesihatan, *we get the younger MP to be Chairman. Young...*

Tuan Pengerusi: *Why? You are still young what?*

Tuan Teng Boon Soon: *I am not... [Ketawa] It is better to get a young man. He is more dynamic. Okey, Yang Berhormat Teck Meng?*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Bolehlah. *You confirm Menteri nanti, anyway. So, belajarlah.*

Tuan Teng Boon Soon: Dia ini bakal Menteri.

Tuan Pengerusi: Okey, okey. Boleh, ya?

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Bolehlah itu.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat.

Datuk Roosme binti Hamzah: Boleh.

Tuan Pengerusi: Tarikh yang dicadangkan ini 20... *You okey?*

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat, yang ini *we are free*. Ini terpulang kepada Dato', terpulang kepada Ahli-Ahli *when is the best time that you are available, we will try to accommodate*.

Dato' Zulkifli bin Noordin: *Anything after the...*

Tuan Pengerusi: Tidak mengapalah. *We still* berjalan. *You* tidak ada pun tidak mengapalah. *Our quorum is only three... [Ketawa] Kalau tidak nanti we do not have enough time. We only have two months left.*

Dato' Zulkifli bin Noordin: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Nancy Shukri: Tuan Pengerusi, 26 hari bulan kalau *afternoon, I will be around because I have to fly from Kuching. I have something on the morning* di sini, ada *meeting* juga.

Datuk Roosme binti Hamzah: Dewan habis 19 Mei. So, dalam minggu itu.

Tuan Pengerusi: Pada 26 okey?

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey atau tidak?

Puan Hajah Nancy Shukri: *Afternoon, ya?*

Tuan Pengerusi: *Afternoon.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Depends* pada Tuan Pengerusi pukul berapa hendak...?

Dato' Zulkifli bin Noordin: Saya

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat tidak boleh bukan?

Tuan Pengerusi: Tidak mengapa, tidak mengapa.

Puan Hajah Nancy Shukri: Boleh...

Datuk Roosme binti Hamzah: Itu Khamis. Yang Berhormat yang lain, Dato' Seri, *available?*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *...Early evening...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat dia hendak tahu proses bukan.

Tuan Pengerusi: *It is all about process* dan apa semua *and mind you, basically some of the process are world standard*. Tadi macam saya kata mungkin apabila disoal nanti daripada segi

enforcement, di situ. Sebab IAEA pun sudah kata bukan, semua. It is all in the report. So, we can adopted the report. Unless when you go to the ground, ada NGO kata kita punya ini tidak world class, our law. Then, baru kita.. Maybe you can call back. Kita minta penjelasan. So, it is up to the ministry to present the process semua dan sebagainya...

Datuk Roosme binti Hamzah: Kalau Yang Berhormat macam 26 hari bulan.

Tuan Pengerusi: Rabu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Rabu. Bukan Jumaat sudah, ya walaupun Dewan Negara *in session*. So, hari Rabu. Tuan Pengerusi 26 hari bulan itu *available* lah? Hendak 27 hari bulan, kalau Yang Berhormat tidak *free* 26 hari bulan?... *[Disampuk]* So, 26 lah. So, 26 *agree* tetapi kita start 2.30 petang. Tuan Pengerusi okey, Yang Berhormat?... *[Disampuk]* Ada program?... *[Ketawa]*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Timbalan Perdana Menteri pergi kawasan saya.

Datuk Roosme binti Hamzah: Oh! Pada 26 ya. So 26, 27...

■1610

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Minta maaf Tuan Pengerusi, *he coming to Sabah...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Silap-silap pergi hari Yang Berhormat balik, *3rd May*.

Tuan Pengerusi: *On the 3rd May*, boleh?

Datuk Roosme binti Hamzah: *By the time, ministries can prepare* mereka punya laporan apa hendak bagi.

Tuan Pengerusi: *Ministries, when they present, we also need to know what is there any areas of objection by the people on the ground.* Jadi senang kita terus pergi, *zoom in*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Semua *free 3rd May...*, sebab Yang Berhormat semua *not available 27th* kan?

Tuan Pengerusi: Okey, *3rd May* bolehlah.

Puan Hajah Nancy Shukri: *I'll come a bit late because I am chairing one meeting morning*, tak apa, *I'll be around, I also have meeting here*.

Tuan Pengerusi: Okey, *3rd May* petang.

Puan Hajah Nancy Shukri: *I come a bit late*, tidak apa, *you can go ahead first cause otherwise if you want to fit in everybodys time*, susah juga.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi punya berapa hari bulan?

Tuan Pengerusi: Kalau saya, *free* semua orang tidak ada, macam mana saya hendak *brief...* *[Ketawa]* Okey, *3rd May* lah

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Untuk rekod sahaja, Tuan Pengerusi, *you know I've been selected to lead the Parliamentarian delegation to Bangkok for AIPA, you have to talk to Datuk Dr. Wan Junaidi.* Datuk Dr. Wan Junaidi minta saya *lead the delegation from 30th to 3rd of May*.

Tuan Pengerusi: You boleh balik awallah *3rd May*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Dia bagi *presentation*, *3rd is the rumusan but actually* kalau boleh.

Saya tidak boleh cakap "*No*" hari itu, sebab ya lah dia kata dia nak saya, so okey. Now kalau *must be 3rd at the last day* rombongan, rumusan di Bangkok, *so you have to suggest somebody else to go, I will rather for this meeting*. Menteri pun...

Tuan Pengerusi: *I'll try*, ingatkan saya..., Datuk Dr. Wan Junaidi?

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I think, get Yang Berhormat Rembau* untuk pergi.

Tuan Pengerusi: Okey, *3rd May* petang *then*...

Datuk Roosme binti Hamzah: *On 3rd May*, pukul 2.30 okey *all Members*?

Tuan Pengerusi: Petang, petang.

Datuk Roosme binti Hamzah: Oh..., pagi boleh, berapa orang yang boleh pagi?

Puan Hajah Nancy Shukri: *If you want to start in the morning it's okay but I won't be around here, after my meeting I'll come and join you later*.

Tuan Pengerusi: Kalau pagi, saya memang ada di sini.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi ada *meeting*? Tidak, maksud *I* pagi itu Tuan Pengerusi *free*?

Tuan Pengerusi: Saya ada Hari Inovasi KPT kan, tetapi kita boleh ubah, kan...? [*Merujuk kepada Pegawai Khas Yang Berhormat Menteri*]

Datuk Roosme binti Hamzah: Hari Inovasi tukar harilah... [*Ketawa*] *I mean* kalau kita *start* pagi pun bagus juga.

Tuan Pengerusi: *One whole daylah*.

Datuk Roosme binti Hamzah: *If we can start 9.30 pagi that day*, okey *Members*? Atau ada *Members* hendak pukul 10, *because* PSC kadang-kadang susah hendak datang pagi.

Tuan Pengerusi: Pukul 9.30.

Datuk Roosme binti Hamzah: Boleh?... So kalau setuju *then* kita *fixed*.

Tuan Pengerusi: Itu *one whole day*?

Datuk Roosme binti Hamzah: *One whole day*, pukul 9.30 pagi, 3 Mei.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Hari apa itu?

Datuk Roosme binti Hamzah: Hari Khamis.

Puan Hajah Nancy Shukri: *That is replace the 26th*?

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes.

Puan Hajah Nancy Shukri: *You will giving us a new schedule*?

Datuk Roosme binti Hamzah: *We are discussing now, and then we were text* Yang Berhormat *the date*. So, mesyuarat yang ketiga itu adalah untuk mendapatkan *input* daripada kementerian-kementerian. So mungkin ada pihak-pihak lain yang Jawatankuasa cadang hendak panggil Tuan Pengerusi...

Tuan Pengerusi: *No, after we get from the kementerian, we go to tapak and kita juga cuba buat pendengaran awam di Kuantan, Pahang masa itu.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Masa lawatan tapak?*

Tuan Pengerusi: *Lawatan tapak sekejap sahaja. Lepas itu kita adakan public hearing. We have to start to hear the public first; we have to know the issues. Buat apa kita panggil expert dahulu, we have to know what are the issue first.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *In fact when we were brainstorming, we were of the opinion, kalau hendak buat public hearing is for dua hari berturut-turut. So that people yang tidak sempat datang, satu hari then the next day itu mereka datang and usually is more of the weekend, public boleh datangnya, itu cadangan awal.*

Tuan Pengerusi: *No, kalau saya boleh tahu, based on ministry yang terlibat dahulu, you already had a public hearing, how many group? Adakah same issue ataupun pelbagai isu? Berapa grup?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *First day about 4 hours, 500 orang,*

Tuan Pengerusi: *Setiap orang bercakap?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Yang bercakap lebih kurang 30-40 orang then the second one about lebih daripada 700 orang and the third one about the same.*

Tuan Pengerusi: *But the issue are same?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Issue are same. Akan tetapi I don't think you need two days sebenarnya Yang Berhormat. I think about six hours in Kuantan, you will get a very good idea what their concern.*

Tuan Pengerusi: *Kalau kita open, dia dengar orang lain itu, takkanlah dia hendak repeat sekali lagi. Masa you buat itu open atau close?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Open.*

Tuan Pengerusi: *Jadi dia dengar.*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Semua orang dengar..*

Tuan Pengerusi: *And then they keep on repeating also?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Dia ada consequential punya question.*

Tuan Pengerusi: *After the hearing that you conducted, there is no redress?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *There was. You could see from the first one there will lots of concern, the second one, to people beginning to see what is all about and the third one, the second group of people are pacifying the core Anti-Lynas group. So dia ada that progress, but the core Anti-Lynas still remain the core Anti-Lynas. Thats why you get the disruption.*

Tuan Pengerusi: *So one whole day is enough..., half day?*

Datuk Roosme binti Hamzah: *I think public marah kalau kita... Tuan Pengerusi, from our experience previously, even for yang tidak menjadi isu ini pun, people will get agitated if they have*

to wait for the long time. Walaupun *they talk on the same matter, they say you have invited us so we want to come although on the same issue they want to voice the opinion.*

Secondly if this for one day, the one that we had previously, kita sebut kalau tidak sempat, boleh datang the next day, then dia akan pacify, kalau tidak mereka banyak yang marah kepada Jawatankuasa.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: Tuan Pengerusi, *when IAEA did it with one to one, that take a long time.*

Cik Mastura binti Ahmad Mustafa: *For IAEA, kita buat smaller group, kita buat maximum 10 people per session but we have actually open the invitation prior to the date for them to indicate their interest to participate in the public submission, then we will make a schedule for them. So kita cakaplah, Mr XYZ from 3.30 to 4.00 o'clock, tapi kita allocate only half an hour per group.*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *...Because of distraction, we had in the open public punya engagement. So, we went through that.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *just for further deliberation because the previous time when we had the public hearing where we had it via..., we get information siapa yang hendak datang melalui e-mel, call and so forth.*

■1630

Kita selalu memberitahu kepada pihak wakil-wakil pertubuhan ini, okey kalau *you call us then we said, right* sekarang ini *first come first serve, you have come and requested from us because we have advertised in the papers saying that within specific time, Jawatankuasa ini akan ada public hearing. So, this people come and call us. So, masa itu kita bagi slot.*

Walau bagaimanapun, apabila perkara itu berlaku, bila kita pergi di sana ada orang yang sudah datang lebih awal, dia menunggu di situ, walhal kita sudah slotkan orang-orang yang telah pun memberikan nama kepada kita pada waktu yang terdahulu, kadang-kadang kita juga ada menghadapi masalah *to explain to the public. Please wait for a while.* Dalam jadual ini kita sudah ada pihak-pihak yang ini. Dia kata, kita orang datang dari pagi. *We should be given the first available opportunity.*

So, kita kena pandai hendak menimbangkan dan menjaga hati pihak-pihak yang datang itu Tuan Pengerusi *but we can work it out* lah. Hanya *my concern is, how much publicity we want to have? Is it* macam yang dahulu, *we have through the papers, we have through the TV with crawlers, we had various means to get as much publicity as we want. So, I'm sure...*

Tuan Pengerusi: *We must I think.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Sebab kalau ...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Roosme binti Hamzah: *If that is so then we can discuss* tentang yang saya propose itulah. *Something about the thing in our website to have a specific*, satu - macam kita ada untuk JK Pilihan Khas untuk SPR. Dalam kita punya *website*, ada satu *site* khas untuk...

Tuan Pengerusi: Ruang untuk dia, ya.

Datuk Roosme binti Hamzah: Nanti Tuan Pengerusi tengoklah apa yang kita cadangkan itu. *Then, whether they want to give their feedback* melalui *emails*, ataupun *what note* ...

Tuan Pengerusi: *That one* memang ...

Datuk Roosme binti Hamzah: Hendak juga lah.

Tuan Pengerusi: Memang kita perlukan supaya kita boleh kurangkan mereka datang *because* dia sudah gunakan *that channel*. Jadi, sekarang ini ialah lawatan tapak dan *public hearing* di Kuantan.

Datuk Roosme binti Hamzah: So, maksudnya Tuan Pengerusi, apabila kita ada di lawatan tapak pada hari yang sama kita hendak jemput orang datang, untuk berjumpa dengan Jawatankuasa.

Tuan Pengerusi: Kita pergi lawatan tapak sekejap sahaja kan?

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Apa benda yang kita hendak bincang? Pagi kita melawat tapak dan petang kita mulakan, *then continue the next day*, boleh?

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I think that right.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Satu lagi Tuan Pengerusi *just to highlight*. Perkara berkenaan dengan Jawatankuasa yang dibentuk oleh Parlimen selalunya akan menjadi tumpuan *public* dan juga *press*. Jadi, Tuan Pengerusi memerlukan *those all the press to be around also* masa kita punya lawatan-lawatankah atau itu *subjudice*? *I don't know.*

Tuan Pengerusi: Itu tidak ada masalah.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak ada ya? *Same methodah, we can also do it for this* Jawatankuasa. Hanya kalau kita hendak pergi pada 10 hari bulan itu, tidak ada masalah dengan Yang Berhormat-Yang Berhormat lain berkenaan dengan *dates for our lawatan tapak* itu?

Tuan Pengerusi: Pada 10 dan 11 hari bulan...

Datuk Roosme Binti Hamzah: Yang Berhormat? Pada 10 dan 11 hari bulan.

Puan Hajah Nancy Shukri: *Very sorry.* Masa itu *there is* Mesyuarat Agung *which involved* Tengku Puan Pahang di Sarawak. *The Governors wives, so I cannot change their dates.* *Its all* ada yang *gazeted* punya *date* juga.

Datuk Roosme binti Hamzah: Yang Berhormat, *your time is what, in 10hb?* So 10 hari bulan tidak boleh, 11?

Puan Hajah Nancy Shukri: *Because she will be in Kuching from the 8th to the 11th.*

Tuan Pengerusi: Pada 11 hari bulan pun malam UMNO punya itu kan? *So thats why I...* kalau 10 hari bulan memang saya *free*.

Puan Hajah Nancy Shukri: *After the 3 hari bulan itu, why not we go straight to the tapak on the 4th. This one is lawatan sahaja, kan?*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi bercadang selepas lawatan tapak hendak *public hearing because now I have to really get the our Committee moving in the sense of knowing getting, from input from the ministry.* Kalau kita tidak dapat banyak *feedback* melalui *whatever* medium yang kita hendak, *then* kita pun *call organization* mana yang berminat untuk hendak datang. *So, I have to get feedback from the ministry also* untuk makluman.

Tuan Pengerusi: *I think, kalau tidak dapat tidak apa because there will be a few more public hearing. I think so because we are ...*

Puan Hajah Nancy Shukri: *Where is okay with you, its fine.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *So, sekarang ini kita punya cadangan pada 10 Mei lawatan tapak di Lynas kemudian itu kita ada public hearing.*

Tuan Pengerusi: *Petang dengan the next day.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Petang dan 11 hari bulan jugalah. Hari itu dalam perbincangan kita dengan rakan-rakan ini, 11 hari bulan is on Friday. Yang kita ada cadangan hari itu hendak dibuat di Gambang UMP.*

Tuan Pengerusi: *Boleh?*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Setuju kah..., orang UMP setuju kah?*

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: *Tidak ada masalah.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Tidak ada masalah.*

Tuan Pengerusi: *Saya hendak datang, tak kan dia orang kata tidak boleh.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Itulah pasal... [Ketawa] Tidak, sebab memudahkan logistik... [Ketawa] Kalau macam itu kita fixed 10 dan 11 Mei sebagai lawatan dan juga public hearing di Lynas. Okey, 10 dan 11 Mei ya?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Tuan Pengerusi, maybe you wish to engage that immediate punya population around the area and give them special focus because you will find that kalau you buat dekat Gambang nanti, orang luar akan datang. So, you have not focus on that area.*

Tuan Pengerusi: *We have a place there?*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Dekat sini ada kah?*

Tuan Pengerusi: *Kalau dekat Gambang, ada, kalau dekat Lynas? Dekat Gebeng.*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Pahang is not my place.*

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: *Tidak tahulah. Setakat ini kalau kita buat public hearing ini berapa besar you need the Dewan, tempat tunggu dan sebagainya. Kalau dekat universiti itu kita banyak tempat, dewan dan sebagainya, dan kita boleh ...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Facilities, recordingkan? Because all of public hearing kita hendak macam ini lah. Kita ada screen, kita ada recording because it is in verbatim.*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *We could have it...*

Tuan Pengerusi: Lagi orang marah kita.

Datuk Roosme binti Hamzah: Nanti orang marah, ada yang campak batu semua sekali.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: Tidak, *its not in operation.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *I don't know because takut nanti orang kata, its not on a fair ground.*

Tuan Pengerusi: Tidak apalah, kita buat di UMP.

Datuk Roosme binti Hamzah: UMP ya?

Tuan Pengerusi: Tidak apa, okey.

Tuan Teng Boon Soon: *How far is Gambang from Gebeng?*

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: *I think itu highway. Yang itu I think about half an hour.*

Tuan Pengerusi: Kalau masa itu tidak cukup *then we will get another day to go again* di Kuantan. *So we may go to Kuantan twice.* So, yang ini setakat itu. Selepas itu kita *set date* untuk *our third* mesyuarat, okey?

Datuk Roosme binti Hamzah: Untuk *third* mesyuarat Tuan Pengerusi ada cadangan? Tengok jadual Tuan Pengerusi. *Third* mesyuarat ialah untuk hendak *call any other organization or what?*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *If the third mesyuarat for persediaan laporan ataupun ...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *No, no.*

Tuan Pengerusi: *We need to* rasanya perlu ada apa-apakah ataupun kita boleh terus buat *public hearing* di Kuala Lumpur?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: Tidak payah mesyuarat, kita buat *public hearing* lagi?

Datuk Roosme binti Hamzah: Adakah kemungkinan *because I yet to get information from our friend* yang pernah sudah buat *public hearing* itu? *Are the people yang interested to, the same people yang from KL that when there ataupun that specific anti-Lynas group that consist of people from where is part of the country that when there..., or is it specific to those...?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *Same indicator* yang masa *we made the public display of the documents about 80% came from* Kuantan. *From* Kuala Lumpur *less than 5%.* So, *that is the ...*

Tuan Pengerusi: *Can we have indication how many is going to come.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *I don't know.*

Tuan Pengerusi Kita boleh tahu tidak?

Datuk Roosme binti Hamzah: *Honestly I have no idea as to now in term of the number of organization that you have experience so far. Dalam senarai itu you have 500 lebih kurang initially, individual and also persatuan. Semua daripada Kuantan. We are talking about 500 people. Kalau betul-betullah, kalau kita have that same people who have that interest bukan?*

■1640

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *That one was done by AELB?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *No, it was done by Kerajaan Negeri Pahang and we were invited to speak.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *IAEA ada?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *No.*

Cik Mastura binti Ahmad Mustafa: *Actually that is different event. That is town hall talk organize by the state government. But after that we have decided to not to have anymore town hall punya public hearing. That is why bila kita establish IAEA punya panel, dia punya public session itu different. Kita buat small group. And then kita ada dua, satu yang by invitation. We have identified group yang memang kita hendak mereka datang dan express dia punya opinion semualah. Contohnya we invited wakil daripada political parties, UMNO, PAS, MCA - PKR tidak ada. Akan tetapi Yang Berhormat Kuantan datang sebagai group simulation Anti-Lynas itu. Then kita jemput head of community, kita identifies ketua-ketua kampung yang berdekatan dengan area Gebeng, itu by invitation. Akan tetapi at the same time, we also publish dalam paper invite any individual yang also interested to express their opinion.*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Puan Hajah Nancy Shukri: *Tuan Pengerusi. When would we be able to..., well perhaps they have their session with the expert you know. They are also an expert in this line but in our case, we are not really the expert. We also have to know.*

Tuan Pengerusi: *In Kuala Lumpur.*

Puan Hajah Nancy Shukri: *In Kuala Lumpur ya. Because actually the media has being questioning, I don't know if any of you receive calls. They have being questioning.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Just mere talk also. Tuan Pengerusi dia opinion sudah habis semua, baru kita panggil expert. Akan tetapi, I don't know whether members want to enlighten yourself first in terms of the expert opinion dahulu, ataupun kita tunggu for the last then only kita you know grasp what...*

Tuan Pengerusi: *So you also want to have the expert to answer all.*

Puan Hajah Nancy Shukri: *It would be good to listen to the community, the dialog first, from there we gather because from there we will be able to have an idea of what exactly is their problem that we can raise as well.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, *may I to make things easier before go into actually calling, we get from the ministries proper their session, what input they could give us, so that benda itu kita can anticipate perkara-perkara. Because as what Yang Berhormat Kota Belud mentioned, could be the same thing repeating because when you are not satisfied, you will be venting your dissatisfaction and the same thing that you venting out. Hanya sekarang ini how to overcome that vents.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Dalam sesi pendengaran awam yang dibuat oleh MITI atau AELB, *do you provide explanation or you just listening?*

Cik Mastura binti Ahmad Mustafa: IAEA memang *is a one-way-communication. The expert only listen* kecuali bila mereka tanya *expert opinion on the international standard on certain thing.* Akan tetapi mereka tidak akan jawab *specific question about Lynas. They are talking about international standard* yang bawah IAEA punya *purview.* Itu sahaja.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *For us we were responded and we have the list of FAQ which we furnish you.*

Tuan Pengerusi: Akan tetapi memang betul-betul kalau katakan, *to go all over again for the public* itu pun kita pun tidak mahu. *We got to balance, to show that we really want to hear because this is Parliamentary Select Committee and at the same time, we are going to hear the same thing. Then because of the time limitation, time constrain we know that we were not be able to do our job efficiently. So kita kena balance* dekat situ sahaja. Melainkan kita tengok *the second time* ini memang tidak ramai yang hendak datang. Akan tetapi *how do we ensure we really get to know what is it that the public is not happy about this project.* Itu sahaja. *What are the issues?*

Cik Mastura binti Ahmad Mustafa: Saya lupa hendak cakap, waktu *public hearing IAEA,* ada *groups* juga yang *submit return submission.* So kita boleh *publish those report* untuk rujukan *Committee.* Ada yang *return one submission* mereka.

Tuan Pengerusi: So boleh terima.

Puan Hajah Nancy Shukri: *In our case* Tuan Pengerusi. *Since you said that they have done it, we just give the opportunity but you don't have to give so many opportunities anymore. Because at least...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Hajah Nancy Shukri: Ya, *it is a repetitive. But we must in a way give the chances as well. At least the PSC will also give them the opportunity to face us. But of course, we already have our report for us to rely on as well and perhaps we can make comparison. Maybe after the second they would have the different idea, you know.*

Tuan Pengerusi: Kita tidak perlu jawab bukan, kita hanya hendak dengar dahulu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya, kita dengar.

Tuan Pengerusi: *So maybe* dua hari itu cukuplah. Satu setengah hari. *So that is* Kuantan.

Tuan Teng Boon Soon: *Tuan Pengerusi I think we have to bear in mind, the Select Committee is different entity to the public. Whatever they have told the other committee this is different thing. Now we want to talk to the Select Committee. We want the Select Committee to hear us. So we have to bear that in mind.*

Tuan Pengerusi: *Our constrain is time. We want to fixed time among the same date memang susah... [Ketawa]*

Tuan Teng Boon Soon: *You get against, they will be complaint that kita tidak ada peluang untuk bercakap semua.*

Tuan Pengerusi: *No, so long as after...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yang Berhormat, I am sure they will complaint even we had all complaints. They will complaints, sure.*

Tuan Pengerusi: *I think after we have take it up, if we can articulate what the issues they bring up and they see that this is what they want, then I think they will be satisfy.*

Tuan Teng Boon Soon: *Ya, unless we asking them prior to the meeting that they submit their submission or complaint in writing.*

Tuan Pengerusi: *Return report.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yes of course that is the standard procedure. We will tell them, please send your memorandum. Ada setengah sent, ada yang setengah kata, dia sampai dia akan beri. Masa public hearing we will have one photostat machine yang laju dan edar kertas untuk Yang Berhormat. Itu standard procedure that we will be doing and giving us at that times when we do public hearing. Itu memang mereka bagilah selalunya.*

Tuan Pengerusi: *Okey, can we have itu.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Okey, 10, 11. Public hearing.*

Tuan Pengerusi: *So, 10, 11, because half a day kita pergi ke Lynas. Then in Kuala Lumpur?*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Datuk Roosme binti Hamzah: *Tuan Pengerusi mungkin at the same time, bila kita menguar-uarkan, kita hendak paper juga all those..., kemudian itu kita kenal pasti juga daripada pihak kementerian yang berkaitan, organisasi mana yang kita rasa sesuai untuk kita call jugalah. Kita tanya, we have already advertised in the paper, would you like to come? Sometime we do that also in case.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I think six ministries ini must comes, must send representation.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Sorry. Represent ministry? Ministries all. All these are considered as agency teraju, mereka mesti hadir. What I am saying is pihak yang kita hendak*

menjemput datang untuk memberikan pandangan. *That one depending on organization of interested party* yang Anti-Lynaskah. Yang itu *whether* kita hendak *call them to come to us*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *By* jemputanlah maksudnya?

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes, *by* jemputan. Itu terpulang kepada jawatankuasa.

Tuan Pengerusi: Kalau *by* kita, kita kena tahu *that we are inviting the right one and* memang...

Datuk Roosme binti Hamzah: Nanti takut yang mana tidak dapat jemputan marah pula.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Dato' Raja *association* yang *meting the resident* itu ada? Ada atau tidak *resident* itu.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: Memang mereka sudah *organize*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Mungkin kita dapat senarai itu daripada *both your side*, dapatkan, kemudian itu maklumkan kepada Tuan Pengerusi. Tuan Pengerusi kata okey, *these are the people that we want to engagement*.

Tuan Pengerusi: *Wait, wait. We want to invite or we want to open to all public.*

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Tuan Pengerusi. Saya rasa kita..., *you have to anticipate that if we open for all it would be chaotic and very susah to control.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Ada yang tunjuk sudah bawa apa semua.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *It would be many.* Jadi saya cadangkan kita buat macam IAEA punya, *targeted*. Yang mana memang *relevant to this issue*.

■1650

Di samping itu mungkin juga ada individu yang kita boleh slot kan dia punya ini bila dia *rather than* kita open, saya takut *few hundred comes and then* siapa hendak masuk dahulu benda itu akan jadi...

[Ahli-ahli berbincang tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Roosme binti Hamzah: So Tuan Pengerusi, *I don't know have to have very big publicity* dalam perkara ini dengan *advisement, to say that we have that*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Saya tidak tahulah sama ada media ada hari ini atau tidak *but I delay* tadi sepatutnya ada PC *at least* Pengerusi boleh mengumumkan.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Depends...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Akan tetapi tidak mengapalah *maybe* Tuan Pengerusi *can still do it. I think we still need some kind of publicity because this is a parliamentarian...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *That my first question* tadi. *If we want to have the same pendekatan of the other* jawatankuasa okey, *I can do it*. Hanya apabila *open the floodgate* then kita punya orang yang datang itu, kita perlu hendak *mention to them* lah.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I know* maknanya kalau dia buat pengumuman, dia kata ada hari terbuka dekat sana, *then people will just rush in*. Kalau Tuan Pengerusi meminta, kalau

bersetuju dengan cara tadi itu, kita buat *by invitation* sahajalah. *We will publish in the paper and said these are the people that come.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Itu nanti orang marah, dia akan marah kalau dia kata kita *be selective, and the opposition will say...*

Tuan Pengerusi: Kalau macam itu 3 hingga 5 hari pun tidak cukup.

Puan Hajah Nancy Shukri: *[Menyampuk]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak, Yang Berhormat macam ini kita *compromise*, kita buat *the same procedure* macam orang fikir kita buat *for the other Select Committee, at the same time*, kita *identify* daripada *organization* yang kita fikir wajar untuk dipanggil, *in the sense that* kita kata, *“We have our advisement out already in the papers, have your seen it?”*, and then kalau *if you interested can you give us feedback* melalui *poskad* or melalui *whatever means that*, kita kata, *“You inform us, that means you are interested to come then we will provide you are slot”*, slot pukul berapa kita belum dapat tentukan lagi.

Puan Hajah Nancy Shukri: *You do like the...*

Datuk Roosme binti Hamzah: ...Kalau individu yang lain ada masa, *then* kita *also slot in..*

Puan Hajah Nancy Shukri: ...*Election* punya, kan?

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes.

Puan Hajah Nancy Shukri: *So that be more structured.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Election* macam itu juga, *we have all the posters, we have all everything in TV and so on, crawlers* tetapi *at the same time if we know sentence organization which are interested, we highlight to them, okay we are having this..., if you interested you come.*

Tuan Pengerusi: *We will continue with all the same as it is and a free for all open, but we will invite those that would give us credibility.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Bermakna kita maklumkan kepada mereka, kita tanya, *do you interested, then if they are interested we having it there. If you want to come, you are accordingly invited to come* lah.

Tuan Pengerusi: Ini agensi yang pernah buat itu kena bantu kita, sebab Sekretariat tidak tahu.

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *If you want make the different Sir between what we did, we never invited the ones that supported Lynas, because we open it to those who only have concern and so therefore – that is why it was so destructive when I had..., we never had, so Sir if you want to be complete, you have to call also those who would like to see these strategic material to be here....*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Liang Teck Meng: *That is what exactly I want to say, we should also call those who agreed to this project, the pro-Lynas group and then – because kita sekarang bukan hendak*

mempertahankan ataupun kita hendak apa. *After the hearing, after the Committee, the plant maybe close down or maybe carry on.* Kita tidak tahu lagi, *that is why, it is good that we should keep our self neutral and...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *The thing is macam Lynas pun, dia themselves want to appear towards Jawatankuasa kan maybe, they themselves want to appear...*

Tuan Pengerusi: Dia macam ini, kita mesti panggil dia, kita kena panggil dia.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Separate session* lah.

Tuan Pengerusi: So keputusan untuk menentukan itu kita serahkan kepada sekretariat.

Datuk Roosme binti Hamzah: Saya akan dapatkan kepada kementerian, saya akan bawa kepada Tuan Pengerusi dan Tuan Pengerusi *endorse*..

Tuan Pengerusi: *Okay, so di pendengaran awam di Kuala Lumpur, we need to – sebab saya ingat kita kena panggil, Academy of Science, Majlis Profesor I think, Institute of Engineers, I think they have their views. So these all people so called expert yang akan membantu kita dan mungkin ini banyak soal-jawab because most of the issues that we collected, we will throw to them also.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey Kuala Lumpur Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Yang inilah.

Datuk Roosme binti Hamzah: Bila tarikh yang *propose*?

Tuan Pengerusi: Ini kawasan pun entah ke mana.

Datuk Roosme binti Hamzah: Pada 17 dan 18 hari bulan, pada 10 dan 11 hari bulan di Kuantan. *How about next week itu, 17 dan 18 hari bulan?*

Tuan Pengerusi: *The next week* kita buat...

Datuk Roosme binti Hamzah: *Just to note* Tuan Pengerusi, dalam minggu 27 sehingga 31 itu adalah Pesta Kaamatan Sabah, Sarawak ...

Puan Hajah Nancy Shukri: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Roosme binti Hamzah: Pesta Kaamatan Sabah 31, Pesta Kaamatan di Sabah dan Labuan 30, Gawai 1 Jun...

Tuan Pengerusi: *On 31st May.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Pada *31st May.*

Tuan Pengerusi: Ya, ada?

Datuk Roosme binti Hamzah: Pada *31st May...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Kalau hendak kata ada Tuan Pengerusi memang adalah. *I mean ada ...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Mei lah itu kalau nama, alamak *31st May Monday...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Cuti sekolah *start* bila?

Datuk Roosme binti Hamzah: Cuti sekolah *start* daripada 26 Mei sehingga 1 Jun.

Tuan Pengerusi: Pada 31 Mei, *one whole day*.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Okay*.

Tuan Pengerusi: ...Daripada ini kita panggil...

Datuk Roosme binti Hamzah: So yang ini Kuala Lumpur.

Tuan Pengerusi: Yang ini kita panggil semua...

Puan Hajah Nancy Shukri: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Roosme binti Hamzah: *Public hearing*.

Tuan Pengerusi: *We do in one day*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey.

Tuan Pengerusi: *We call all the expert*.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Expert*, yang ini maksudnya apabila saya mengeluarkan *all these information* dalam *press*, dalam media mengatakan kita akan ada *public hearing*, kita hendak mengatakan *public hearing* akan ada tiga harilah, 10 dan 11 Mei di Kuantan, 21 Mei di Kuala Lumpur. So yang Kuala Lumpur ini pelbagai orang pun akan datang lah.

Tuan Pengerusi: Kuala Lumpur ini, *first* kita *make sure* ada beberapa yang memang kita hendak kerana dia akan, dia adalah kumpulan tepat.

Datuk Roosme binti Hamzah: So yang itu kita jemput jugalah.

Tuan Pengerusi: Itu kita jemput, selepas itu yang lain-lain hendak datang *based on* tengoklah *feedback* dengan *you*, dia *inform* dan kita tengoklah.

Beberapa Ahli: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Roosme binti Hamzah: Siapa? Kuala Lumpur, Kuala Lumpur lah, Kuala Lumpur *usually we have* –*usually* kita buat dalam *here* kedua-dua bilik ini kita gunakan.

Puan Hajah Nancy Shukri: Oh di Parlimen.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Yes, for recording purposes*. Kita ada pengawal keselamatan, kita *provide* mereka minum di bawah, *usually* apabila *the people come*, mereka akan duduk di *Banquet Hall*, *they will have their tea there and then* kita *also* akan ada TV *set* di situ sambil mereka tunggu dan setengah itu duduk di bilik...

Dato' Abd. Rahman Dahlan: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Roosme binti Hamzah: ...*Public hearing* itu, 21 hari bulan, pukul 9.30 pagi

Tuan Pengerusi: *Okay, then early Jun, we can have our...*, *then after that* boleh membuat persediaan laporan, *that's it*.

Datuk Roosme binti Hamzah: *That means yang expert* itu *would be only this people* lah, kita tidak ada *special session* yang *meeting*, yang kita panggil *expert* tidak adalah atau mesyuarat kita dengan *expert* itu tidak ada, *we don't have*..

Tuan Pengerusi: *Because* ini *public hearing*, *thru public hearing*.

Datuk Roosme binti Hamzah: *I see, saya tidak sure sama ada kita hendak consider orang yang memberikan pandangan expert opinion satu mesyuarat prosiding yang mana kita close ataupun kalau macam public hearing...*

Tuan Pengerusi: *All the public hearing are all those against us.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, bermakna...

Tuan Pengerusi: *It is not a public hearing, public hearing is also people who support and agreed the decision of the government... [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Who you do have in mind?*

Tuan Pengerusi: *Majlis Profesor selepas itu Akademi Sains, academic people.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I think it is more appropriate for them to come. Bolehlah...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya lah maksudnya kita consider itu sebagai public hearing, ia bukan Mesyuarat Jawatankuasa yang memanggil certain pihaklah, tidaklah kita consider public hearing walhal kita juga menjemput dialah.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *I think thats a good idea.*

■1700

Tuan Pengerusi: *Kalau kita buat meeting itu, whatever that they said, it would not be covered in the press. Akan tetapi kalau public hearing, whatever they say, they support the itu...*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Then the press pun dengarlah.*

Tuan Pengerusi: *The press dengar, press mesti itu – pick up.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Alright. Setuju. Pada 21 hari bulan, then after that...*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Yang Berhormat Batang Sadong, 21 hari bulan okey?*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Pada 21 hari bulan okey Yang Berhormat. Then, kemudian itu eloklah kita...*

Tuan Pengerusi: *Mesyuarat penyediaan laporan, take to this dua harikah?*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Tidak. Ini cadangan. Hanya kita perlu sekarang ini selepas mesyuarat yang kita sudah ada dengan public ini, we should come out with perkara-perkara yang dibangkitkan oleh public dan ada satu juga maklum balas, ulasan daripada kementerian. So, daripada situ, mungkinlah baru kita boleh dapat gauge apakah kita punya syor-syor dan cadangan. So, we should have another meeting juga dalam jawatankuasa itu untuk deliberate tentang kita punya feedback that we have gathered so far before we can come out with the form of laporan. Mesyuarat Jawatankuasa proper lah.*

Tuan Pengerusi: *Pada 4 Jun. Satu hari.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Ya, 4 Jun.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Datuk SUDR.*

Datuk Roosme binti Hamzah: *Terpulang pada input apa yang kita dapat, sebanyak mana yang kita dapat bukan.*

Tuan Pengerusi: Itu Sekretariat buat bukan.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak. Sebagai Jawatankuasa, *we must have in mind what you want* sebagai Jawatankuasa, bukan Sekretariat hendak apa.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Saya sedang fikir pasal pilihan raya waktu ini.

Datuk Roosme binti Hamzah: *I know, I know. Because you know...*

Tuan Pengerusi: Kalau pilihan raya, *then* kita itu...

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Kalau Pilihan Raya Umum...

Tuan Pengerusi: ...Kita bubar. Jawatankuasa ini bubar. Okey. *Whatever it is, semasa all these public hearing* apa semua, *the Secretariat will record everything.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Yes.

Tuan Pengerusi: *So then, when...*

Datuk Roosme binti Hamzah: Isilah borang maklum balas yang sewajarnya, *you know.* Kita selalu buat macam *format form, each* perkara yang dibangkitkan, pegawai-pegawai yang hadir pun akan mengambil perkara-perkara yang dibangkitkan *then...*

Tuan Pengerusi: *Then, on the 4th, when we meet,* itu semua sudah ada...

Datuk Roosme binti Hamzah: Seharusnyalah.

Tuan Pengerusi: Perkara yang berbangkit dan perkara yang dijawab.

Datuk Roosme binti Hamzah: Maklum balas oleh kementerian. Hanya kemudian itu, sebagai Jawatankuasa kita perlu hendak memikirkan, apa mungkin Jawatankuasa hendak merumuskan *out of it.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Always... I think 7* hari bulan itulah. *Is that enough?* Kita buat 4 hari bulan untuk persediaan laporan dan 7 hari bulan Jawatankuasa mengemukakan laporan itu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Itu cadangan awallah.

Tuan Pengerusi: *So, 4* hari bulan itu, kita pun akan – Jawatankuasa Kecil pun akan kemukakan mereka punya pandangan juga bukan? *Because we divided it into two.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Jawatankuasa Kecil – tidak tahu bilakah masa mereka boleh *sit, ya.*

Tuan Pengerusi: *So, will be on the 7th* lah?

Datuk Roosme binti Hamzah: Ya, *7th,* kalau ikut cadangan. Tuan Pengerusi *in fact, what I did was* kita *walk* dari belakang bukan. Pada *19th that will be the last day of* hayati Jawatankuasa. *So, that is why I just put..., that one is put on the table,* kalau sudah *put on the table,* untuk *debate, fair enough.* Ikutkan Peraturan Majlis Mesyuarat, ia mesti ada *at least two days table. So thats why I was planning if 19th tabled.*

Tuan Pengerusi: Kalau tidak cukup, kita boleh minta tambah.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak kisahlah. Ya, tambah.

Tuan Pengerusi: *Because* kita pun tidak penuh tiga bulan.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak cukup dalam tempoh itu. Akan tetapi tidak mengapa. Hanya kita punya *scheduling*, mungkin 4 dan 5, kita Mesyuarat Jawatankuasa untuk persediaan laporan. *Then 7th*, muktamad? Memuktamadkan laporan. Boleh? Cadangan... [Disampuk]. Terpujanglah kalau kita. Yang Berhormat, mungkin kita satu hari *meeting* pun kita rasa tidak sempat habis, sambung esok. Boleh sahaja. *Because we are in Parliament by then.*

Dato' Abd. Rahman Dahlan: *Parliament start* bila?

Datuk Roosme binti Hamzah: Parlimen *start on the 11 Jun* sampailah ke 21 Jun. *Sorry, sorry*, sampai 28 Jun.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Dari 11 Jun sehingga 28 Jun..., Mesyuarat Kedua?

Datuk Roosme binti Hamzah: Dari 11 Jun sampai... ya, sekejap, sekejap. Sampai 28 Jun. Dari 11 Jun sampai 28 Jun.

Tuan Pengerusi: *We will meet on the 4th of June. After we finish everything that is where we will decide* berapa hari lagi hendak mesyuarat apa semua.

Jangan kita *fixed* macam itu. *So, until 4th of June, one day, that is where we will decide how many days you require, what are the things we need to do.* Kalau tidak, kita macam sekarang apabila sampai masanya...

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak yang ini jadual. Ini tentatif.

Tuan Pengerusi: *All we know is that 19th June*, kita punya tempoh habis.

Datuk Roosme binti Hamzah: Sudah *tabled* dah. Sewajarnya... [Ketawa].

Tuan Pengerusi: *We got to work backward from there, okay?*

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey. *So, I will reschedule this programme and then* hendak macam ini, tidak perlulah...

Tuan Pengerusi: *The thing, that one we do* tetapi apabila sampai masa, kita jemput juga orang.

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey. Tuan Pengerusi, *I have also prepared something which* kalau kita bersetuju untuk mewujudkan satu *link* dalam *website* Parlimen. Kemudian itu kita akan *updatelah* mengatakan, *if any organization, any individu* hendak memberikan sebarang cadangan, pandangan, *then they can email to us at jklynas@parlimen.com.my.* Macam inilah Tuan Pengerusi, ya. Saya akan *upload* dalam *website*.

Tuan Pengerusi: Kita setuju yang ini, ya?

Datuk Roosme binti Hamzah: Dalam ini Yang Berhormat, *check* dalam ini. Di belakang itu, *there is* pandangan tetapi katanya ada orang yang tidak bersetuju dengan gambar, silalah kemukakan gambar lain... [Ketawa].

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Ya. Gambar ini tahun 2008.

Datuk Roosme binti Hamzah: Ini mudalah Yang Berhormat bukan... [Ketawa].

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Boleh atau tidak dapatkan laporan IAEA itu? Saya tidak dapat *copy*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Kita pun tidak dapat. Hendak atau tidak? *Is that* apa peringkat, siapa yang *prepare*?

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Di *website* pun ada.

Datuk Roosme binti Hamzah: Boleh atau tidak *provide*? Beri kepada setiap Ahli.

Tuan Pengerusi: *You* buat, *you* fotostat selepas itu *you* beri. Nanti pulang balik kepada saya.

Datuk Roosme binti Hamzah: Okey. Kita fotostat untuk setiap Ahli ini. Kalau sempat hari ini, kita fotostat kita hantar... [*Berkata kepada pegawai Urus Setia*]

Dato' Abd. Rahman Dahlan: ...*Just get from them*. Menteri yang penting baca itu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tidak, tidak. Kita fotostat sekejap sahaja. Tuan Pengerusi, ada di sini lagi bukan? Yang Berhormat *available* lagi *tonight* sampai petang bukan. Mereka fotostat sekejap sahaja ini.

Sekejap lagi boleh beri kepada Tuan Pengerusi balik *because* Yang Berhormat *will be in the Dewan then* kalau..., Dewan sampai pukul 10.30 malam. Ada ruang untuk beri. *Homework* sudah beri bukan. *All these...* [*Ketawa*] Siapa yang paling zalim?...

Tuan Pengerusi: Okey. *I think* kementerian daripada UMP, Profesor siapa dari UKM, bantu untuk *what are the syor*. *I think you think about the syor at the end of it because you are the expert*. Selepas itu kita ada juga sebenarnya jemputan daripada *Academy of Sciences Malaysia on the 9th of May* untuk bertemu dengan pakar-pakar dalam bidang nadir bumi.

Datuk Roosme binti Hamzah: Bilakah itu Tuan Pengerusi?

Tuan Pengerusi: *On 9th of May*.

Dato' Abd. Rahman Dahlan: Bawalah siapa..., Yang Berhormat Kuantan.

Datuk Roosme binti Hamzah: *On 9th of May* dari mana Yang Berhormat?

Tuan Pengerusi: *From US, Canada and China*.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, ini di mana?

Tuan Pengerusi: Di Kuala Lumpur. *The place* kita...

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, boleh atau tidak kita *invite all our Members*?

Tuan Pengerusi: Ya. Memang dijemput.

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Di Renaissance Hotel.

Datuk Roosme binti Hamzah: Renaissance. Nanti buat macam *invitation* sedikit boleh atau tidak? *So that I can invite all my Members*. *Organizing ministry* siapa, ya?

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: *The Academy of Sciences Malaysia*, MOSTI.

Datuk Roosme binti Hamzah: Akademi Sains.

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Ia yang dipanggil itu, *I think on the 7th* ia buat simposium, *that is public. On the 9th* itu ia macam tertutup untuk pakar-pakar itu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Boleh *extend invitation* atau tidak?

Tuan Pengerusi: *I think* dia panggil Yang Berhormat Kuantan, bukan?

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Ya.

Tuan Pengerusi: Dia panggil Yang Berhormat Kuantan semua.

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: *Yang Berhormat Kuantan on the 7th* saya rasa.

Datuk Roosme binti Hamzah: *Extend invitation* kepada JK Pilihan Khas Dato'.

Prof. Dr. Badrulhisham bin Abdul Aziz: Saya boleh maklumkan kepada...

Datuk Roosme binti Hamzah: Maklumkan, ya. Oh! Sudah ada. Oh, pertemuan!

Tuan Pengerusi: Pada 9 hari bulan, hari Rabu.

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, fotostat sekejap. *So that we extend invitation* kepada MPs.

Tuan Pengerusi: *Can I ask* mereka yang tidak bersetuju soal Lynas ini, dia menggunakan katakanlah ada pakar dengan dia, siapa pakar itu, apakah hujahnya? *Do you really single out, identify any of the NGO* itu, pakarnya siapa. *And what are their arguments? Because our side will also has to look deep into.* Saya dengar Tan Sri Ani Arope. *Can we.., Dato' may I asked?*

■1710

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *No. I've not heard from Tan Sri Ani Arope, but certainly yang the main reason is ARE (Asian Rare Earth) in Perak, dia hendak buat similarities. Keduanya, Detail Environmental Impact Assessment (DEIA) that one from regulation nanti will know what the answer is but lastly, is that be should have a permanent disposal facility before you even operate? Itu dia punya... If like, I will give - this is analogy. If you want to get married to someone, you kena sediakan kubur dia dahulu. That is the demand they asking, so you kena sediakan kubur dia, before you get married to someone...*

Puan Hajah Nancy Shukri: *Not just a house ya?*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: *No, the kubur. So which in our law, although we place a lot of important on waste management, because dalam temporary operating license, we would understand the profile of the waste, and how the 'kubur' is going to be design. Kalau kita tidak adakan temporary operating license itu, we cannot profile and characterize. Maybe you just need a simple repository but if it is that dead, you need more complex repository. So that was the normal approach that we take Tuan Pengerusi.*

Tuan Teng Boon Soon: Tuan Pengerusi, *I heard in the interview with the our Perdana Menteri, Dato' Sri Najib in NTV7, they worries the question about European community on radiation waste. So why ECRR standard estimation of radiation are not use but ICRP used, they raised that question in the interview to Perdana Menteri in NTV7.*

Dato' Raja Abdul Aziz bin Raja Adnan: Tuan Pengerusi, *ICRP is recognized by the United Nations; the other organization is not even recognized in Europe. That is my quick answer.*

Tuan Teng Boon Soon: *I think that point need to be cleared and need to be rebuke in our report because this have been raised and you know the public, once you have raised certain organization, they are not aware which one is authority. Is it a two authorities but you are selectively use one of them to your advantage - that is kind of perception.*

Datuk Roosme binti Hamzah: Tuan Pengerusi, kita hendak visit Lynas itu, we write directly to Lynas untuk membantu kita. Mungkin *I can get assistance from the ministry.*

Tuan Pengerusi: Okey terima Kasih. *We will see you again in the next meeting.*

Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 5.14 petang.